

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

Mali
ISTRANIN

GOD. XI

VELJAČA 1940

BROJ 6

Mala pošta

Petar Cukon, Krk — Oprosti, što ti nijesmo odmah odgovorili. Lijepa hvala tebi i tvojim drugovima, koji ste evo iz vlastite pobude najispravnije shvatili svoju dužnost. To je jedini ispravan put, jer dolazi odozdo, od srca i osjećaja. Šaljemo ti 18 komada. Živjeli!

Duško Turina, Kraljevica — Oprosti, što tvojih zagonetaka nijesmo mogli uvrstiti. Imamo toliko materijala, a tako malo prostora, da ne možemo svima udovoljiti. Lijepo te pozdravljamo!

Živojin Juzbašić, Petrinja — Ti neprestano pišeš: poslat ću! poslat ću! a još uvijek nijesmo ništa dobili. Požuri!

Ivan Došen, Sušak — Hvala na lijepoj suradnji!

Vjekoslav Frlan, Kastav — Ti si nam stari prijatelj i drago nam je da nas ne zaboravljaš. Javi nam se još kadgod!

Veljko Segarić, Ist — Malo je bilo »maćano«, ali to nije smetalo. Drago nam je da imamo i na dalekim otocima vjernih čitača.

Marko Mirošav, Daruvar — Tebe uopće više ne smatramo »malim« suradnikom. Tvoje su stvari dobre i vrijedne i vjerujemo da će se tvoje pero jednom iskazati. Ostani nam i dalje dobrim prijateljem. Živio!

Josip Mihaljević, Osijek — Drago nam je, da voliš naš list. U Osijeku imamo već odavno lijep broj prijatelja, a i ti si eto kako vidimo u toj rodoljubnoj četi.

U fond lista, a na račun pretplate za siromašnu istarsku djecu, darovali su: **Po 3.— Din:** Tonko Mladineo, Podšpilje — Ivo Mašina, Preko — Don Nikola Grego, Omišalj — Fran Rebec, Ljubljana, **po 8.— Din:** Ivo Budinić, Karadorđevo — Marija Zidarić, Novimarof — Eta Mardešić, Trilj — Ljudevit Iveša, Split — Nikola Široki, Krapina — Dr. Mijo Deklić, Bela Crkva — Boris Slipčević, Zemun — Ivan Slavić, Banjaluka — Roko Peričić, Zagreb — Zvonko Mavar, Zelenika — Dr. Josip Štajduhar, Zagreb, **po 12.— Din:** Pavica Kaftanić, Sušak, Josip Bazeli, Tivat — **po 28.— Din:** Aneta Dušak, Beograd — **po 38.— Din:** Eugen Matković, Split.

Usrdno zahvaljujemo!

MALI ISTRANIN

GOD. XI

VELJAČA ŠK. GOD. 1939/40

BR. 6

Sudbina maloga Martina

Zagreb je veliki grad. Računa se da u njemu živi oko 300.000 stanovnika. Po glatko asfaltiranim ulicama, koje su skliske i blistave poput stakla, jure na sve strane gospodski automobili, trube trublje, zvone tramvajska zvonca.

A kada pod večer bljesnu mlazovi električnog svijetla, iz svih prozora iz svih bogatih dućana, noć se pretvara u dan, sve se prelijeva u svim mogućim duginim bojama.

Tako u središtu grada.

Ali ne živi tih 300.000 ljudi samo u središtu grada, u gospodskim palačama, u bogato rasvijetljenim dućanima, snabdjevenim svakim darom Božjim, što ga samo srce čovječje može zaželjeti.

Daleko se prostire grad, sve tamo do iza maksimirskog perivoja; do Save, a i preko nje; na zapad do Kustošije i Vrabča i na sjever sve do podnožja Zagrebačke gore. I što dalje od središta to su kućice manje, skromnije, siromašnije. I u premnogim od tih skromnih kućica od kojih su neke skalupljene tek od nekoliko dasaka, s naherenim krovovima, žive ljudi. Živi zagrebačka sirotinja. U glavnom su to ljudi sa sela, koji na selu nijesu imali zemlje, pa nijesu mogli gdje da zarade koru kruha, te su se otputili u grad, da u kakvoj tvornici radeći najteže poslove, zasluže komadić kruha za sebe i svoju obitelj...

Daleko tamo izvan grada, od maksimirske šume prema Savi prostiru se livade preko kojih se ponekad znade razliti Sava, kad izade iz svog korita, pa su zato te livade često vlažne i močvarne. I po tim livadama raštrkale se kućice, bez reda, bez ravnih i asfaltiranih ulica. Kad je kiša po tim se ulicama gazi po blatu do koljena, a kad ljeti sunce žestoko pripeče a vjetrić sa Sljemena samo malo pirne, dižu se oblaci prašine i rojevi muha...

A pod naherenim krovovima tih sirotinjskih kućica žive ljudi, radnici, koji svakog jutra pješače, po kiši i blatu, po suncu i zapari, po jedan sat daleko u grad, u tvornice i tamo u dimu i prašini rade i grbe se, da u znoju lica svoga zarade komadić hljeba za sebe i porodicu.

U jednoj od tih kućica živi i mali Martin.

Ovo, djeco moja, nije pripovijest!

Ovo je gorka i žalosna istina, od prvoga do zadnjega retka!

Mali Martin živi i sada su mu upravo tri godine. A ovo što ću vam ispričati dogodilo se dne 1. veljače i to su zabilježile sve zagrebačke novine.

Na jednom od tih puteva na maksimirskim livadama, na Livadarskom putu, kako ga zovu, u jednoj ruševnoj kućici živi mali Martin s ocem i majkom. Njegov je otac bio radnik u jednoj od zagrebačkih tvornica i dok je radio bilo je kruha u kući. Ali u to je došla nevolja. Otac je jednoga dana počeo poboljevati, kašljati i deško disati, sve ga je češće stala hvatati slabina i jednoga dana Martinov otac nije više mogao na posao. Legao je u krevet. Napala ga je teška bolest: sušica.

I od toga dana uvukla se u kuću maloga Martina bijeda i nevolja.

Mali trogodišnji Martin nije znao što se sve zbiva oko njega. Nije znao što je to tvornica, ni što su tvornički dimnjaci, nije znao što znači biti bez posla u velikom gradu. Čak se je prvih dana veselio, kada je otac ostao kod kuće i mislio je da će se sada s njime moći igrati cijelog dana do mile volje. Ta on je toliko volio svoga oca i jedva je čekao, kada će uveče izaći iz one smradne i zadimljene tvornice. Dočekao bi ga pred vratima i potrčao mu sav sretan u susret. A otac bi ga dignuo na ruke,

poljubio bi ga i izvukao iz džepa bilo kakvu sitnicu. Nekad skromnu igračku, nekad dva tri slatkiša, a nekad opet komadić bijela kruha ili čak slasnu žemičku...

A sad je svega toga nestalo. Otac je kašljao, uzdisao i stenjao. Teško je hodao, te je većinom ležao. Majka se uozbiljila, pognula i smršavila... Mali je Martin uzalud tražio kruha. Kruha više nije bilo. Onda je počela odlaziti u grad majka...

Tražila je posla. Prala je, tuđe podove ribala i mučila se kao zmija na trnu. Uveče bi se vraćala na smrt umorna. Opet je bilo kruha, ali radosti u kući više nije bilo...

U to je došla i zima. Snijeg je ove godine zameo sve. Ptice su nebeske pogibale od gladi, jer nigdje nije bilo mrvice za njih. Martinova je majka odlazila u grad i vraćala se promrzla suznih očiju.

— Nema posla! Odbili su me. Prati će istom druge sedmice...

A od čega živjeti do druge sedmice...

Jednoga dana legla je i ona.

Glad, oskudica, zima i bijeda, shrvale ju. Uzalud je mali Martin vadio za komadićem kruha. Kruha u kući već nekoliko dana nije bilo.

— Martine, podi u grad, pokucaj na vrata bogatih ljudi. Zamoli u ime Isusovo, da te nahrane, da ne umreš ovdje zajedno s nama od gladi! rekla je majka i poslala maloga trogodišnjega Martina u grad...

Putevi i ceste zameteni su snijegom do koljena.

Gazi mali Martin, gazi jadno trogodišnje dijete snijeg, ručice mu i noge promrzle, lice mu poplavilo, ali on ide.

Ne zna, što se to zbiva oko njega. Osjeća tek jedno: glad!

I penje se po stepenicama gospodskih kuća, staje pred vratima, kuca, zvoni i čeka.

Dolaze sluškinje i bogate gospode, izvirkuju, pa videći otrcanog dječaka, zatvaraju mu pred nosom vrata. Kućepaziteljice tjeraju ga sa stubišta, da im mokrim cipelicama ne zamaže gospodskih stepenica.

I mali se Martin vuče ko prebijeno psetance, drhturi od zime i izlazi opet na ulicu...

Nigdje nikoga da ga razumije.

A on ne zna reći što ga bije. Znade tek da je gladan, da mu je zima.

Cijelog je dana lutao tako gradom, a pod večer se pomalo vraća kući. Tri je dinara skupio od dobrih ljudi, stiše ih u promrzloj ruci, teško diže umorne nožice i gazi po snijegu. Gazi...

Dug je put od središta grada do Livadarskog puta. Koraca Martin po snijegu, a tijelom mu prolazi nekakva čudna slabina. Tamo negdje pri kraju Zvonimirove ulice klonuo je. Sjeo je na kup snijega uz cestu, da se odmori. Najednom kao da ga je omamila nekakva vrućina, zaklopi oči. Zaspao je. A studen sve jače pritište, obrazići mu se najprije zacrvenili, a zatim i poplavili. Snijeg lagano pada i nježno ga pokriva mekim bijelim pokrivačem...

U to su došli radnici, koji su čistili ulicu od snijega, da bi mogao proći tramvaj. Razgrću lopatama snijeg, bacaju ga u tačke i odvoze na kupove.

Nečija lopata zapne o nešto crna u snijegu.

— Ljudi Božji, ta ovdje leži dijete — krikne jedan radnik.

Drugi radnici priskoče i imaju što vidjeti: mali Martin leži ukočen, skutren u klupko i spava, a na licu mu osmijeh. Bog zna kuda je misao njegova u snu letjela. Možda je mislio na svog dobrog oca, kako ga diže u naručaj, kako ga gladi i ljubi u čelo i pruža mu bijelu žemičku.

— Je li već mrtav? pita jedan radnik.

Pipaju mu bilo, otkapčaju poderani kaputić, osluškuju malo srce. Kuca li još? Ili je već zastalo, da se smiri zauvijek?

— Još mu malo kuca! viče jedan i žurno ga stane trljati snijegom. A drugi mu primi ručice i stane ih gibati, da mu opet po žilama potjera krv. Nakon dugog trljanja Martin se konačno probudi. Otvori oči i začuđeno gleda oko sebe.

Kakvi su to ljudi? Što hoće od njega? Što ga trljaju ledenim snijegom...

U to dolaze kola. Vode ga u bolnicu, u topli krevet.

A Martin stiše u rukama grčevito tri isprašena dinara...

— Dajte to mami, da kupi kruha! šapće...

.....

Spasili su ga!

Što je dalje bilo s malim Martinom? Ne znam.

Novine ništa više nijesu o tome donijele.

Da li je mali Martin još živ? Jesu li se dobri ljudi pobrinuli za njegovog bolesnog oca, za njegovu siromašnu majku?

Nigdje nijesam o tome ništa čitao.

A tako bih rado pročitao vijest, da su spašeni, da im je dobro, da imaju kruha u obilju, da imaju tople juhe. Da i u njihovoj kućici veselo praska vatra.

Ovako, ova je priča o malom Martinu bez svršetka!

Ali vi, djeco, koja imate kruha u obilju, kad prođete ulicom i vidite malog kojeg otrcanog dječarca, kako drhturi od zime, upalih plavih obrazića, dajte mu malo od svoga obilja!

I ako vam dođe na vrata nemojte ga potjerati. Možda je to baš ovaj mali Martin.

Jer on živi. Ova pripovijest nije izmišljena!

Dogodila se na dan 1. veljače ove godine.

Ernest Radetić

Selo u snijegu

Na podnožju malog brda,
Prostire se moje selo;
Što je čisto, što je lijepo,
Kad obuče ruho bijelo!

Pahuljice sitne male
I po brdu i po dolu;
Iskitile golo granje
Po drveću pustu, голу...

Lijepo li si selo moje
U te bijele zimske dane;
Mom si sreću jošte ljepše
Kad proljeće divno svane!

Živojin Juzbašić

Priča o malom ježu

U šumi kraj niskog grmlja stajao je poveći kamen. Ispred kamena bilo je mnogo suhog lišća. Pas Mukić, koga je gospodar poveo sobom u šetnju, tamarao je neprestano okolo i svojom njuškom omirisao suho lišće i najednom stao jače njuškati. Bio je to još mladi psić, koji još ne zna ni pravila lova, ali gospodar je njegov vidio da Mukić ne njuška badava ovako snažno. Nije samo znao što bi to moglo biti u blizini što je mladog psića uznemirilo. Dok je gospodar tako razmišljao, psić je već bio zavukao svoju njuškicu ispod kamena koliko se je dalo i zatim je naglo povukao. Gospodar više nije sumnjao da je ispod onog kamena nešto živo. Nagne se pod kamen obazrivo i jedva vidljivo ugleda ježa, koji se je svojim capicama uhvatio čvrsto za suho lišće htijući da se sakrije od opasnosti. Nije mu pomoglo. Gospodar ga je jednim štapićem ispod suhog lišća izgurao na površinu. Psić više nije znao što čini od veselja. Skakao je oko jadnog ježa, njuškao ga, a jež bi se čvrsto omotao i svojim bodljikama opominjao malog Mukića da s njuškom ne ide previše blizu, jer bi je mogao krvavu izvući, a na to ga je i gospodar upozoravao. Gospodar skine zatim ispod kaputa prsluk i metne ježa u njega, a pas Mukić je stalno poskakivao i njuškao prsluk, a pri tome i cvilio tako da se jedan ježola nije htjeo odmatati.

Donijeli su ga kući i položili u jedan ugao. Mali Mika je prvi put u životu vidio ježa i silno se obradovao. Htjeo ga je i pomilovati, ali jež kao da nije trpio takve stvari. Začas bi se zamotao u svoje klupko i nije se više htjeo odmotati. Majka je govorila Miki kako ga ne treba stalno zadirzivati, kako on to nikako ne voli, ali Mika mu je donošao repice, korjenja, trave i zelenja. Kad nije nikoga bilo u blizini, noću, jež je nešto malo jeo, ali ukućani, a osobito mama nisu s tim bili zadovoljni, pa je često govorila djetetu da pusti malog ježolu na slobodu. On tamo najvoli živjeti, hvatajući miševе i guštere. Jede on i otpale kruške sa stabla, crvljive jabuke, a nekad kad ga sreća posluži uhvati se on u koštac i sa zmijom, ma bila ona i prava otrovnica. Majstorski je nadmudri i kad bi ga ona htjela ugristi i uštrenuti mu otrova, on se samo smota, a zmija se nabode. I ako mu je u kući malog Mike bilo sasvim dobro, on kao da je postajao svaki dan žalasniji. Majka je Miku sve više molila da ga pusti na slobodu i on se napokon dao nagovoriti. I jednog dana kad je išao na izlet u kolima sa ocem povedu i ježa sa sobom. Kad su došli daleko kraj jedne šume, naredi otac malom Miki da siđe i uzme ježa i odnese ga u šumu. Mika ga je pažljivo ostavio kraj jednog grma posmatrajući sa strane šta će jež raditi. Bilo mu ga je čak i žao, a u sebi je već mislio kako će ježu morati biti strašno što su ga doveli

u šumu daleko od lijepoga i udobnoga života, ali se je prevario. Jež se je uskoro odvažio i odmotao i odmah počeo njuškati. Njemu je tamo bilo ipak najljepše! Ta bio je na slobodi! Iako daleko od one šume u kojoj je bio pronaden, on se je osjećao potpuno slobodan kao da se je u njoj i odgojio.

I kao što ljudi vole slobodu, tako je vole i životinje i ako to one jadne ne znaju kazati. Tko zna koliko je dobrih djela siromah ježola počinio živeći u slobodi i loveći slobodno miševе, zmiје, skakavce i ne praveći baš nikakove štete, a možda bi u kući u ropstvu bio skoro i uginuo od tuge za slobodom koja je ipak vrijednija od svega blaga na svijetu!

A. M.

Zeko

Poznao sam jednog zeku
gospodin je htio biti
pa je u grad jednog dana
išo sebi naručiti:

cipelice baš od laka,
tvrdi šešir, prsluk sivi,
zelen kaput, bijele hlače,
naočale, štapić krivi!

Neka mu se, misli zeko,
u poljima svatko divi,
i nek vidi rod mu zečji,
kako on gospodski živi!

Uspraviv se na nogama
tak' odjeven poljem šeće...
Samo katkad, iz visoka,
na drugove glavu skreće!

Mislio je: ni psi neće
gospodina vijat, tjerat.
Ne treba se njemu kriti
i korovom šuljat, verat!

Al' se jadan prevario,
jer čim ga je pas spetio:
na njega je, vijuč repom,
kao mahnit poletio!

A naš zeko, sve od straha,
odbacio štap daleko,
pa ko vjetar pojurio —
po četverce sve popreko!

U guštiku jedva nekom
jadan zeko k sebi dode
i držeći oćicama
po odijelu svome prode.

Što li jao, od sveg' osta:
sam si štap je odbacio,
naočale, tvrdi šešir
trčec poljem izgubio.

Kaput, prsluk, cipelice
i još k tome bijele hlače
verući se izderao,
pa sad bolan, za tim plače!

I ojadен zakleo se:
nikad više poljem šetat,
već popreko od sada će —
kao mahnit skakat, lijetat!

Ljubo Brgić

Vatra i dim

U mračnoj noći naložili pastiri vatru. Plamen je lizao i vatra je živo plamsala, ali između plamena i plamena sve se provlačio dim kao da želi ugasiti žar i potamniti sjaj ognja. Vatri dodijala ta zloba dima i reče mu:

— Zašto se oko mene viješ: Bježi od mene, ti samo mračiš moj sjaj i gasiš moj plamen.

— Istina je — odgovori dim — ja gušim tvoj plamen i tamnim tvoj sjaj, ali bilo to, seko, tebi pravo ili krivo, ja ću vazda za tobom...

....I Nenad, stari pastir, vilenjak, koji razumije govor lišća i vode, vatre i dima, kad začu taj razgovor, za druge ljude nerazumljiv, pogladi svoje bijelo jagnje, pa mu zašapta:

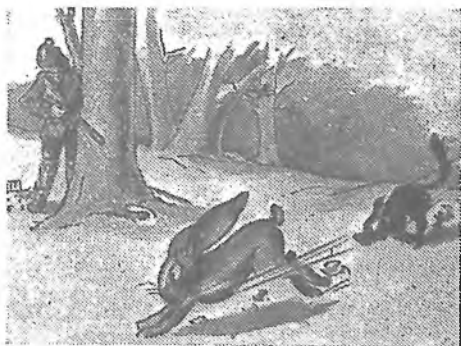
— Bijelko moj, vatra to ti je slava, a dim zavist, i uvijek ti, moj bijelko, u svijetu, crna zavist svijetlu slavu m r a č i.

Rikard Katalinić Jeretov

Ľudi zekan

Zalud bježiš, zekane
Od paščeta ljuta,
Kad te čeka, bijedniče,
Lovac ukraj puta!

Što ne bježiš u goru,
Gdje ni staze nema?
Tamo nitko zekanu
Zasjede ne sprema.

O zekonjo, zekonjo,
Jadna li ti njuška!
Skreni s puta, nesrećo!
Sad će planut puška...

Šime Fučić

KLOK i JOŽIĆ

Otvorite zemljovidnu kartu Afrike!

Jedan od pritoka rijeke Kongo, koji izvire daleko na istočnoj strani belgijskog Konga, zove se Ouele Makoua.

I po tom pritoku, koji je zapravo ogromna jedna i široka rijeka, spustili su se u jednostavnom čamčiću, niz vodu, naša dva junaka.

Dugačak je to bio i naporan put. Trajao je skoro mjesec dana. Spuštali su se niz brzice i vodopade, čas izvlačeći čamac na obalu i noseći ga na ramenima (na svu sreću bio je vrlo lagan, jer je bio od bambusa) čas ga opet gurajući u vodu i jureći u njem kroz virove.

U Djabbiru i Bangui-u opskrbili su se živežem i odjećom. To su dva poveća crnačka gradića, gdje živi i veliki broj bijelaca, trgovaca, vojnika i svakojakih pustolova...

Kad su došli do lijepog gradića Leopoldville, koji je već bliže ušću Konga napustili su svoj lagani čamčić i prešli na redoviti riječni brod. Veličanstvena je to bila voznja. I tko se još nije onuda provezao nikada si ne će moći zamisliti, kako je to divno.

Zamislite široku rijeku, kojoj jedva jedvice možete okom kraj doseći. Rijekom plovi parobrod. Uz obale prostiru se veličanstvene prašume u koje rijetko kada stupi čovječja noga. Žirafe pružaju dugačke svoje vratove iznad stabala i začuđeno gledaju kakvo se to čudo vozi rijekom. A kad sirena na brodu zazviždi razbježe se ko bez glave. Divljač zaurla, lavovi zariču, tigrovi zareže i bježe u unutrašnjost tamne prašume.

Brod je vozio iz Leopoldvilla prema moru, niz rijeku.

Čudnovata je ta rijeka Kongo. I ona ima plimu i osijeku. Tako je prvi dan voda bila visoka, a rijeka široka kao more. Tek tu i tamo izvirivao je usred rijeke po koji busen, po koji grmečak. Sutradan voda je spala za 20 metara, a putnici su imali što vidjeti. Svi oni jučerašnji grmečci i buseni izdigli se iz vode. Nijesu to bili nikakvi grmečci nego ogromna stabla visoka po 50, 80 i 100 metara, a po njihovim granama osulo se na hiljade žaba.

Vozili se tako naši junaci na brodu, živjeli gospodski i uživali u čudesima Afrike. Putnici su ih veoma voljeli. Kapetan broda, Belgijanac,

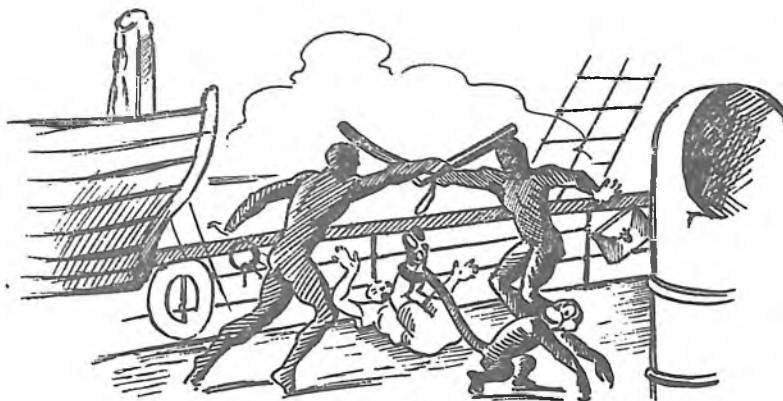
jer je Kongo belgijska kolonija, uvijek ih je pozivao na svoj kapetanski most i tamo bi s njim sjedeći za stolom, koji je bio natkriven platnom da ih žarko sunce ne spali, dugo čavrljao. Grla su hladili hladnim pićem od naranača i kokosova mlijeka.

Jožić je pričao svoje pustolovine, a Klok bi samo potvrđivao glavom ili mahao repom. Mornari su ga veoma voljeli i divili se njegovim majstorijama. Svaki čas donio bi mu koji putnik ili koji mornar grudicu šećera.

Jednoga dana dođe kapetanu jedan putnik i potuži se, da ga je netko okrao. Kapetan je bio u neprilici. Tko bi mogao biti na brodu, koji krade?

Sutradan se slučaj ponovio. Opet je došao jedan putnik i prijavio, da mu je netko noću provalio u kabinu i odnio mu sve dragocjenosti. Tražio je da se pretraže svi putnici. Kapetanu je bilo veoma neugodno. Što je mogao? Naredio je da se pretraži svakog putnika, da se prevrne sve putničke kabine, ali sve je bilo uzalud. Lopova se nije moglo pronaći.

Neki Talijan koji je bio na brodu, a koji je uopće bio neki sumnjivi tip, došao je i šapnuo povjerljivo kapetanu u uho, neka malo pripazi na Kloka i Jožića, jer da su možda oni ti tajanstveni tatovi.

Kapetan, dobričina, nije htio u to povjerovati. Pozvao je Jožića i saopćio mu sumnju toga putnika.

Jožić se ražestio, a kad je Klok shvatio o čemu se radi, umalo te nije pobjesnio od srdžbe. Režao je kao bijesan pas.

— Gospodine kapetane, ja ću Vam do sutra pronaći lopova! reče Jožić odrešito.

— Bit ću ti, mladi moj prijatelju, veoma zahvalan, odvratila kapetan, koji bi zaista bio sretan, kad bi mu uspjelo da uhvati zlikovca.

Kad se spustio mrak, ušuljao se Klok u jedan čamac za spasavanje, a Jožić na protivnoj strani broda u drugi. Ispod platnene plahte, kojom je bio pokriven čamac, virile su im samo bistre oči, zirkajući na sve strane.

Oko jedanaest sati sve je na brodu spavalo. Putnici se povukli u svoje kabine, kapetan je predao dužnost prvom oficiru, koji je sjedio u sobici na kapetanskom mostu i pomalo drjemuckao.

Klok i Jožić nijesu spavali. Odlučili su da pošto poto uhvate tajanstvenog lopova.

Bilo je već ponoći, a nigdje ništa sumnjiva.

Najednom se u mraku stade dizati iz otvora, kroz koji se u utrobu broda ubacuje ugljen, crna neka sjena. Nedugo zatim evo i druge. Kao dva duha dizale su se te dvije prikaze. Bile su sasvim crne, bosonoge i posve gole. Trebalo je imati zaista bistre oči, da u mraku vidiš crnca. Ali Klokovo je oko naviklo na takve zgrade.

Tek što su se te dvije sjene nečujno razišle brodom, šuljajući se kao magla uz drvene stijene putničkih kabina i pružajući ruke kroz otvorene prozorčice grabile sve do čega bi stigle, skoči Klok ko strijela iz svog zakloništa.

Jožić, videći kako je njegov drug skočio poleti i on za njim. Na palubi sasvim uz ogradu nalete na te dvije crne prikaze. Jožić skoči među njih i pograbi ih za vrat.

Ali što je to?

Ruke mu se odskliznu kao da je zahvatio zmiju.

Crni lopovi bili su namazani uljem tako da ih nikako nijesi mogao uhvatiti. Tijelo im je bilo sklisko kao u zmije.

A oni, videći opasnost navale obojica na Jožića. U ruci su imali svaki po jedan crni gumeni štap, da se ne čuje kad udare. Nasrnu na Jožića i zamahnu svaki sa svoje strane, što su snažnije mogli.

Ali što je to?

Jožić kao da je udaren strijelom u jednom se trenu sroza na pod, a dva lopova umjesto da udare njega po glavi, kako su snažno zamahnula, odalame jedan drugoga tolikom snagom, da su se srušili onesviješćeni.

Što je bilo?

Klok videći opasnost u kojoj se Jožić nalazio, smota mu repom noge i povuče. A Jožić se u istom trenu, kad su crnci zamahnuli, sruši, tako da su crnci udarili po praznom odnosno ne po praznom, nego po svojim tvrdim glavama.

Klok digne uzbunu. Stao je drečati tako strašno, da se sav brod probudio. Priskočili su mornari, dotrčali putnici, dojurio i kapetan. Mornari su brže bolje svezali lopove.

Što je bilo?

Onaj Talijan bio je neki pustolov, koji je imao dva spretna crnce, koji su za njega krali. Uvukli bi se u spremište ugljena na brodu i noću izlazili opkrali umorne putnike, a novac i dragocjenosti predavali tom pustolovu, koji je kasnije sve to prodavao u lučkim gradovima i dijelio dobit sa svojim pomagačima.

Crnački lopovi pritisnuti o zid, priznali su, pa je kapetan uapsio i tog pustolova, te ga zajedno s crncima svezao i zatvorio u jednu kabinu, a u prvoj ih luci predao policiji, koja se je vrlo veselila, jer je tog internacionalnog lupeža već dugo tražila zajedno s njegovim dvam crnačkim brodskim štakorima.

Da su Klok i Jožić bili junaci dana, ne treba spominjati. Svaki putnik koji je njihovom pomoću došao evo opet do svojih ukradenih stvari bogato ih nagradio. I tako su se, zveckajući zlatnicima i šušajući s papirnim banknotama iskrcali u Bomi, da pređu na veliki transoceanski brod, koji će ih odvesti na sjever.

Iz stranik zemalja

Ribnjak prouzročio poplavu. U nekom slovačkom selu imao je neki vlastelin velik ribnjak iz koga nije puštao vodu već preko 30 godina. Zbog toga se naleglo u ribnjaku mnogo riba, pa se je vlasnik već unaprijed veselio kako će imati lijep dobitak. Ovih dana naumio je da pusti iz ribnjaka vodu, pokupi ribe i ribnjak očisti i uredi. Međutim nekoliko dana prije nego što je započeo s radom voda je sama probila nasipe, koji već 30 godina nijesu bili pregledani i učvršćeni i provalila je u selo. Poplava je bila velika pa je seljacima nanijela mnogo štete. Međutim i u toj nesreći bilo je nešto sreće. Poplava je nosila sa sobom na tisuće riba. Te su ribe vrlo dobre i slasne, pa se je svatko trsio, da ih čim više nabere. Posljedica je bila, da je vlastelin ne samo izgubio ribe, nego je morao još i platiti seljacima štetu, koju im je svojim nemarom prouzročio.

Najveći bič Kine: Žuta rijeka. Često čitamo u novinama, kako Japanci, koji ratuju u Kini, ne mogu napredovati zbog poplave ove ili one rijeke, kako ih je mnogo izginulo kad su Kinezi razbili nasip Žute rijeke i prouzročili poplavu i mnogo drugih sličnih vijesti. Što je to dakle s tom Žutom rijekom u Kini?

Žuta rijeka ili kako Kinezi kažu: Huang-ho, je po dužini druga kineska rijeka. Ali po količini vode i po razornom djelovanju njezinom je najstrašnija kineska rijeka. Dugačka je 4500 kilometara, a na nekim je mjestima široka do 10 kilometara. Izvire u brdima Tsing-haj, 4500 visoko, prolazi pokraj Mongolije, a onda se u veličanstvenim slapovima, koji negdje padaju po 1000 metara duboko, izlijeva u zaliv Čili. Godine 1852 pro-

mijenila je svoj tok, jer je do tada tekla sasvim drugim koritom. I tada je prouzročila strahovite poplave, gdje je stradalo na milijune ljudskih života. To je isto, kao da bi sada Dunav najednom izmijenio svoj tok, pa umjesto preko Rumunjske u Crno more krenuo kroz Srbiju na Solun. Zamislite, koliko nesreće bi tu bilo. A kako je istom bilo sa Žutom rijekom u Kini!

U porječju te rijeke živi skoro sto milijuna ljudi. Oni se muče da izgrade oko Žute rijeke čvrste i visoke nasipe, kako bi se obranili od njezinih poplava. Sve im to slabo koristi. Njezinoj razornoj snazi ne mogu se oduprijeti ni najčvršći betonski zidovi. Čim samo na jednom mjestu vodi uspije probiti nasip cijele su pokrajine najednom pod vodom, koja nosi sa sobom zemlju, kuće, drvlje i kamenje. Tamo gdje su nekad bila plodna polja nastaje pustoš, tamo gdje je nekoć bila pustoš nastaje najednom naslaga najplodnije zemlje, koju je voda bogzna otkale naplavila. U posljednjih 2500 godina Žuta je rijeka 7 puta promijenila svoje korito i svaki put se na drugoj strani Kine izliva u more. Zadnji put je to bilo, kako smo spomenuli, godine 1852, na 7. srpnja. I tada je baš bio u Kini rat. Buntovnici pod vodstvom Tai-Pinga digli su bunu i htjeli su srušiti carsku kuću Mandžu. Velike buntovničke čete krenule su na Peking. U to je nenadano provalila Žuta rijeka nasip. Rat je bio gotov. Na stotine je tisuća ljudi poginulo, voda je preplavila čitave pokrajine i odnijela sa sobom u more sve živo i mrtvo.

Kad su Japanci provalili u Kinu, Kinezi su u svoju obranu probili nasipe Žute rijeke. Da su Japanci uslijed toga grdo stradali, ne treba isticati. Zato kad smo evo upoznali, što je Žuta rijeka i što ona za Kinu znači, ne trebamo se čuditi vijestima, koje javljaju, da Japanci ni nakon skoro tri godine ratovanja nijesu mogli Kinu ostviti, nego da su pridonijeli i da još pridonose goleme žrtve.

Dobro je, dakle, da i to znamo. Zar ne?

Je li kokoš u istinu bedasta? Prirodoslovci su pronašli, da su kokoši neobično bistre životinje. Kvočka se sporazumijeva sa svojim pilićima dok su još u jajetu. Pile još prije nego što je probilo lupinku jajeta dozivlje kvočku i ona mu se odziva. Ako kvočka opazi pogibelj, mačku ili kakvu pticu grabilicu, odmah se oglasi, a pile u jajetu utihne. Kad kvočka vodi piliće ona se s njima razgovara i opominje ih, prigovara im nek se ne udaljuju i dozivlje ih, kad nađe kakvo zrno ili crvića. Pijetao ima petnaest vrsti glasova, kojima može cijelom dvorištu reći što želi. Što ne može glasom izraziti, izražava kao pravi kućegazda, kljunom ili ostrugama.

NAJVEĆA ŽIVOTINJA — NIJEMA. Žirafa je jedini sisavac, koji ne može dati glasa od sebe. Ona ostaje nijema čak u smrtnoj borbi. Da je žirafa najveća životinja, to je poznato. Međutim je manje poznato, da hrana, dok se posve probavi, mora prijeći u žirafinu tijelu put od 81 m.

POBRINUO SE ZA ZIMU. Kako sebi jedan crvendać zna pomoći, kad dođe zima pokazuje slučaj u Dillenburgu u Westerwaldu. Čim započne hladno godišnje doba, javlja se ovdje svake godine na prozoru nekoga limarskoga majstora mali crvendać, da se useli u svoj zimski stan. Preko zime ostaje u tome svome zimskom prebivalištu, a u proljeće mu otvore krletku, našto on opet odlazi u slobodnu prirodu. Mala povjerljiva ptičica pojavila se na početku ove zime opet na prozoru limarskog majstora. Najavila se time, što je letjela amo-tamo pred prozorom. Nato je limar postavio na prozor krletku, u koju je crvendać odmah unišao. Ovo je već peta zima, koju ptičica provodi kod limara, koji je osobit prijatelj životinja.

Ptice koje imaju svjetiljku. U Južnoj Americi živi jedna vrst ptica, koje se zovu amadina, a spadaju u red tako zvanih ptica tkalaca. Te ptice naime grade svoja gnijezda tako savršeno i tako spretno povezuju niti i slamčice kao da tkaju. Njihova su gnijezda sasvim zatvorena, tek je jedan mali otvor na njima, kroz koji ulaze u njih. Prema tome je u gnijezdu osobito pod večer skoro potpuni mrak.

Priroda se je međutim i tu pobrinula, da mlade ptičice u gnijezdu ne budu u tami. Mladi u gnijezdu imaju sa svake strane kljuna jednu masnu izraslinu u obliku sitne bobice, koja noću svijetli poput krijesnice. Ta bobica jače zasvijetli, kada ptičica otvara kljun. Uslijed toga je omogućeno majci, da vidi kuda će i kojem ptičetu dati u kljun crvica ili mušicu.

Kad ptičad poodraste tih bobica im nestaje. Znači da im nijesu više potrebne, kad više ne moraju živjeti u mračnom gnijezdu. Zaista je priroda mudra!

Tuča prenosi bolesti. Ovog ljeta proučavali su liječnički učenjaci sadržaj zrna tuče. Kad su nekoja zrna rastopili i tu vodu analizirali, pronašli su na svoje veliko začuđenje u njoj bakterije tifusa, šarlaha i drugih nekih opasnih bolesti. Došli su do zaključka, da je sigurno vjetar te bakterije odnekale digao i ponio ih u visine, gdje su se pomiješale s oblacima i kad se voda smrznula pale zajedno s njome u obliku tuče. Nije dakle zdravo lizati zrna tuče, kako to često neka djeca rade.

LUK JE DOBRO SREDSTVO PROTIV PREHLADE I KAŠLJA. Luk i češnjak spadaju među začine koji su vrlo lako probavljivi, a osim

toga pospješuju probavu. Osim toga luk odlično regulira plinove, koji se skupljaju u čovječjem tijelu. — Inače obiluje luk vitaminima, pa je dobar i kao lijek protiv bronhitisa. Dvije glavice luka srednje veličine izrežemo na ploške, posipamo ih šećerom i ostavimo stajati preko noći. Za to vrijeme razvije se sok, koji dajemo bolesniku. Ovaj sok je odlično sredstvo protiv prehlade i kašlja. Tko može podnijeti najbolje je da jede sirov luk. Neprijatan zadah, koji se javlja nakon uživanja luka, možemo lako odstraniti, ako popijemo zdjelicu sirova mlijeka ili kave.

MED U ISHRANI. Med je po kemičkom sastavu čisti šećer, i već kao takav odlična hrana. Zatim, on sadrži vitamina i razne biljne bjelanjčevine i organske kiseline. Stoga ima vrijednost i kao mnogostruki lijek. To je sasvim razumljivo kad se zna da potiče od različitih biljaka. Od meda se prave odlični kolači i bonboni. Kad se uzme čist, ispoljava se njegova dvostruka vrijednost: hranivost i ljekovitost.

TROGODIŠNJI DJEČAK — NEIZLJEČIVI PUŠAČ. Iako ima svega 3 godine, Melville Foster, sin jednog trgovca iz Čikaga, strastven je pušač. Takvo dijete svakako je jedinstveno na svijetu. — Jednoga dana, kada mu je bilo svega 13 mjeseci, mali Melville zgrabio je jednu cigaru, koja je gorjela, stavio sebi u usta i počeo pušiti. Poslije se navikao na duhan i pušio je stalno. Roditelji su pokušali da ga od pušenja oduče, ali su liječnici savjetovali da zasada ne odvikavaju dijete od pušenja. Oni smatraju, da će se kasnije ono samo odreći.

DŽEPNI SAT KAO KOMPAS. Ako se mala kazaljka džepnoga sata drži u pravcu Sunca, onda crta, koja ide sredinom između brojke 12 i velike kazaljke pokazuje sjevero-juzni pravac.

Čovjek, koji lebdi u zraku. Na sveučilištu u Baltimore-u u Sjedinjenim Državama Amerike, istražuju sada liječnici jedan neobičan slučaj. Tamo je naime jedan đak, neki Frank Wiltsey, čije tijelo ima tu tajanstvenu moć, da može lebdjeti u zraku, ali jedino kad spava. Njegovi roditelji su tu čudnu prirodnu pojavu prvi opazili. Kada su jedne noći došli u njegovu sobu nijesu ga našli u krevetu, nego je lebdio u zraku pod stropom i hrkao. Kad su ga probudili on se trgnuo i srušio se na krevet. Sada su mu učenjaci i liječnici na sveučilištu napravili posebnu sobicu, u koju su postavili razne aparate, koji ga važu i mjere, pri svakom njegovom pokretu, a osobito kada se u snu digno i spavajući lebdi u zraku, poput balona.

To je pravo prirodno čudo, koje si učenjaci nikako ne mogu rastumačiti.

Dječje novine

ŠTO JE NOVA PO SVIJETU?

U Finskoj nastavlja se rat nesmanjenom žestinom. Budući da su se do sada sve ruske navale razbile i ostale bez uspjeha, to je na frontu došao sam vrhovni zapovjednik ruske vojske Vorošilov s ogromnim mnoštvom vojske i topova i započeo strahoviti napadaj. Borba je bila vraška. Finci su se junački opirali, ali nijesu mogli odoljeti i tako su Rusi na više mjesta probili njihove utvrđene položaje i prodrli u njihovu zemlju. Ako Fincima ne dođe uskoro bilo s koje strane pomoć, Finska će ubrzo biti pregažena od Rusa.

NEOBIČAN SPAS JEDNOGA DJEČAKA.

Srne ga zaštitile od smrznuća. Ljubljana. — Kako se sada saznaje, desio se o Božiću neobičan događaj kod Vrtalika u Sloveniji. Iz kuće seljaka Adalberta Toplaka, koja stoji u visini od neko 1000 metara, nestao je najmlađi sin Matija. Djed je djetetu poklonio za Božić male saonice. Dječak se sa svojom sestricom cijelo popodne vozio na saonici po obronku, koji se nalazi u bližini roditeljskog posjeda. Kad se spustio mrak, roditelji su dozvali kući djecu, koja su se vani igrala, ali Matije nije bilo.

Smjesta su pošli u potragu za njim. Jaka sniježna bura zamela je međutim svaki trag. Roditelji su bez prekida tražili dijete. Tek poslije podne

dne 27. prosinca otkrio je kućni pas trag, koji je vodio do grmlja, koje je bilo udaljeno pet kilometara od kuće. Kad su ljudi stigli onamo, poplašili su stado od šest srna. Iz grmlja se čuo plač, a ljudi su ubrzo pronašli nestaloga dječaka. Ležao je u jami, koja je bila ispunjena suhom travom i crnogoričnim lišćem. Dječak je bio iscerpen, ali živ i zdrav. On je zabluđio i dospio u to grmlje, gdje je sjeo. U noći su došle srne pa su bez ikakvoga straha legle kraj njega, pa su ga svojom toplinom očuvale od smrznuća. Kraj studeni od 20 stupnjeva nalazio se bez ikakve hrane 48 sati u šumi.

DJECA DOBILA NA DAR 500 SKIJA

Ljubljana. — Da bi se što više proširio skijaški šport, pokrenule su vlasti u Sloveniji akciju, da se djeci pokloni veći broj skija. I zaista, potporom privatnik osoba i raznih tvornica skupljeno je toliko novaca, da se djeci u Sloveniji moglo pokloniti 500 pari skija na kojima sada veselo jure po sniježnim planinama.

UHVAĆEN KIT.

Dubrovnik. — U jednoj malojuvali u blizini Cavtata uhvaćen je ovih dana jedan morski sisavac, po svoj prilici kit, u težini od 900 kg. Pri hvatanju neman se nasukala na pješčanoj plićini, pa su je onda ribari dotukli.

Došao u selo neki stranac i susreo na cesti Jurića.

— Zdravo, dječčače! Tvoje mi je lice nekako veoma poznato.

— Može biti! — odgovori Jurić.

— Mora da sam ga već vidio na kojem drugom mjestu.

— To je nemoguće, gospodine, jer ja svoje lice nosim uvijek na istom mjestu — odbrusi mu Jurić.

* ■ *

Jurić: Grozna je zima. U posljednja tri dana u našem je gradu toplomjer pokazivao 75 stupanja ispod ništice.

Franić: To je nemoguće. Takve zime nema ni u Sibiriji.

Jurić: Kako ne? Pa ja sam kazao u posljednja tri dana, a to znači da je svaki dan bilo po 25°.

* ■ *

Jurić se je igrao sa svojom sestrom. Našao je negdje slike raznih životinja, pa ih je pregledavao. Najednom naidje na sliku magarca. Htijući ju rasrditi pokaže joj sliku i zlobno joj reče:

— Ha-ha-ha! Evo gledaj sliku svoga brata, ha-ha-ha-ha!

* ■ *

Jednoga dana išao Jurić u školu. Pod pazuhom nosio je neku staru torbu s knjigama. Ide ulicom i fućka, a ma kao pravi šegrt.

Neki čovjek stajao je na prozoru pa videći ga pomisli da je to brijačev šegrt te mu vikne kroz prozor:

— Hej dečko, hoćeš li me ošišati?

— Zašto ne? Evo me odmah — odgovori Jurić i ude u kuću. Na jednom stolu ugleda škare, uzme ih, čovjek sjedne, a moj ti ga Jurić stane šišati.

— Zaboga, ta što si to uradio od mene? klikne prestravljeno čovjek kad se je poslije pogledao u zrcalo.

— Što bih uradio? Ošišao sam Vas.

— Jao pa izgledam kao oguljena ovca. Ta ti uopće ne znaš šišati!

— Naravski da ne znam, — odgovori mirno Jurić. — Pa vi me nijeste ni pitali da li znam.

To rekavši pograbi svoju torbu i bjež niz stepenice, jer bi ga inače dotični gospodin bio ponovno »krstio«.

* ■ *

JURIĆ SLIKAR

Jurić i Franić prepiru se, tko od njih zna bolje risati.

Jurić: Što si naertao ovome anđelu šest prsti na nozi. Gdje si vidio anđela sa 6 prsti?

Franić: A reci ti meni, jesi li ti ikada vidio anđela sa 5 prsti?

ODGONETKE

Posjetnice: Sreski načelnik
Dubrovnik
Mljekarica

Križaljka: Boris, Bos, Sir

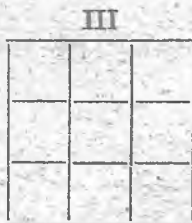
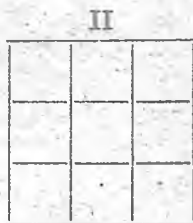
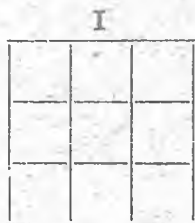
I. Ispunjaljka: Mali Istranin

II. Ispunjaljka: Sit, Ana, Tih

Nagrađeni odgonetači: Ivan Ketović, Petrinja — Ana Pavelić —
Jelka Ladavac, Sl. Brod — Pavao Danko, Ivanićgrad — Viktorija Vida-
ković, Zagreb

PET KVADRATA (Ivan Došen, Sušak)

Vodoravno i okomito isto.

I kvadrat

srđit
dio glave (množ.)
miran

II kvadrat

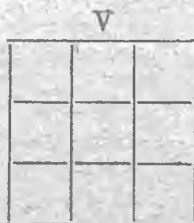
građ u Dalmaciji
muško ime
dio lica

III kvadrat

broj
eto
vatreno oružje

IV kvadrat

sat
žestoko piće
ovamo

V kvadrat

tišina
veznik
prijestolnica Italije

DVIJE ISPUNJALJKE
(Ivan Ketović, Petrinja)

I

otok
vadi se iz zemlje
piće
žensko ime
nevjerovani apostol
noćna ptica
prevozno sredstvo
zapomaganje

II

Od I—II naša Banovina

I

prvi čovjek
kazna đaka
dio kilograma
ruda koja gori
naša rijeka
pritisak
poljska ptica
muško ime
dio tjela
broj
muslimanski bog

II

Od I—II ime i prezime hrvatskog pisca.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko.

Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26

Za tiskaru odgovara: Petar Acinger, Zagreb, Radićeva 26